

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Francisci Svarez Granatensis E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Conimbricensi Academia Primarij
at[que] Emeriti olim Professoris Tractatvs Qvinque, Ad
Primam Secvndae D. Thomae**

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1629

2. De bonitate & malitia passionum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94065)

itate Dei capite 9. Secundo aduertendum est quosdam Theologos distinguere in appetitu operationes, & passionem illas dicunt esse actus ab appetitu elicitos, has verò minime, sed affectiones quasdam, quæ in appetitu ipso ab alio efficiuntur, vt delectatio, dolor, &c. Cuius sententia videtur fuisse Scotus in 1. distinct. 1. questione 3. & 4. & distinctio 49. qu. 7. Bassolis in 1. dist. 1. q. 2. a. 1. descriptione 4. Mairon. ibid. quest. 2. Audifax apud Gregorium in 1. dist. 1. q. 2. art. 2. in argumentis contra primam conclus. tribuitur Aristoteli 10. Eth. c. 3. 5. & 6. & Henrico quodl. 11. q. 8. & 9. quodl. 12. q. 9. & quodl. 6. q. 32. Sed est falsa sententia, quia in appetitu vitæ nullus est propriè affectus, qui in sola receptione consistat, alias non esset actus vitæ, vt ex supra dictis patet, at hæc passionem, de quibus loquimur, sunt vitales quidam affectus, & ita actus vitæ, ergo effici debent ab ipso appetitu, & non tantum recipi.

III. Secundo dicendum est has passiones neque in potentia cognoscere, neque in appetitu rationali reperiri. Hæc conclusio magis ex vsu, & impositione nominis, quam aliunde confirmanda est. Aduertendum est ergo ex libro de anima effectum formalem cognitionis receptione quadam perfici, tamen ad cognitionem plures passiones concurrant. recipitur enim spiritus animalis & ipse actus cognitionis in potentia cognoscere, in appetitu vero solum recipitur actus ipse appetendi: quapropter generali quadam ratione, etiam actus cognoscendi passiones dici possent: tamen quia alterationes illæ, & commotiones humorum, de quibus *passionem* nomen sumptum est propriè, & per se oriuntur ex actibus appetitus, & non ex sola apprehensione, vel imaginatione, ideo *passio* propriè dicta ad affectum pertinet, non ad cognitionem, vt Augustinus supra notauit: & D. Th. citatus addidit rationem aliam, quia *passio* [inquit] vt agens quoddam est, ad se, vel ad suum esse pertrahat ipsum qui patitur, per appetitiones vero trahitur homo ad res, quas appetit non per solam cognitionem, & ideo in potentia appetente, non in cognoscente passiones assignantur. Secundo aduertendum est actus quosdam reperiri in voluntate, qui similes sunt illis, qui in appetitu sentitio *passiones* dicuntur, vt ex dicendis constabit, differunt tamen, quia actus voluntatis sunt spirituales omnino, & absque corporali organo perficiuntur: at vero appetitus materiales sunt, & corporei: ex quo fit, vt hi propriè, & per se excitent motum, & alterationem in corpore: illi vero minime: & propterea passiones propriè non dicuntur, quamuis non negemus interdum sic nominari, præcipue, si absque libertate à voluntate procedant, vel ab aliqua extrinseca causa, quæ vehementer voluntatem excitet, oriuntur: sicut motiones, & instinctus dicuntur interdum passiones ab Augustino 14. de Civitate Dei, capite sexto, de quibus suo loco dicendum est. Videatur etiam circa has conclusiones Diuus Thomas prima secunda questione trigesima quinta, art. primo, Durandus in 3. distinct. 15. q. 2.

IV. Solum posset quæri, cum actus appetitus sentitio sit immanens, cur de illo sequatur transmutatio, cum actus immanens in sua potentia perficiatur, & hoc non habeat vim ad efficiendum aliquid extra ipsum. Hoc dubium magis ad Philosophum naturalem, quam morale spectat, sed breuiter ex his, quæ D. Th. 1. 2. q. 17. a. 7. ad 2. & q. 33. indicat. Respondetur, hoc prouenire ex consensione facultatum, & potentiarum, quæ ab eadem anima reguntur, & suo modo ad opem

Suarez in primam secunda D. Thom.

randum applicantur, inter quas ea facultas quæ ad motum localem est, vt appetitus seruiat, eæ potissimum instituta, quatuor eam humores, & spiritus animales, seu vitales diuersis appetitus motibus accommodantur, & quasi ex naturali impulsu, vel institutione, hæc omnia anima mouet, prout expedit animali. Vnde Galenus 3. de locis affectis c. 8. & l. de causis symptomatum c. vltimo. ait atram bilem magis accommodari tristitiæ, quæ est frigidus succus, & nigri coloris, & ideo quasi comprimit cor, sicque tristitia afficitur, & metu, & similibus. Sanguineis accommodatur lætitiæ propter contrariam rationem; flaua autem bilis accommodatur iræ, propter calorem nimium, & sic de aliis, de quibus nonnulla in sequentibus dicemus, agentes de singulis passionibus, videri etiam potest Auerroes 3. col. c. 4. & Hier. Fracast. lib. de sympathia, & lib. 2. de intellectione, prope medium.

SECTIO II.

De bonitate, & malitia passionum.

DE causis, & effectibus passionum nihil est, quod in genere dicamus, præter ea, quæ in Philosophia tradi solent, & quæ commodius in particulari dicemus. De bonitate vero, & malitia multum disp. D. Th. 1. 2. q. 24. & 39. & fere 59. vbi quærit, An passio esse possit cum virtute morali, fuit n. inter antiquos quæstio celebris sub hoc titulo, *An affectus cadant in sapientem*. Stoicis omnino negantibus. Peripateticis vero affirmantibus, si tamen affectus moderati sint, de qua late Cicero 3. & 4. Tuscul. & lib. de finibus. Seneca supra, Aristoteles 2. Ethicorum c. 2. & 6. Aug. supra, Amb. 1. de officiis c. 21. & 47. & l. 2. de fide ad Gratianum c. 3. & l. de incarnatione c. 7. & l. 10. in Lucã, circa illud, *Pater si possibile est. Greg. 2. Moral. c. 16. & 17. consentiuntque Theologi.*

Sed forte est quæstio de nomine, supponendum est enim sine libertate nullum esse actum bonum, aut malum moraliter: & rursus appetitum sentitium per se nulla vti libertate: ex quo certum est non omnem motum appetitus sentitio bonum esse, vel malum moraliter, vt patet in his, qui naturales sunt, & libertatem præueniunt, de quo in materia de peccatis infra. Secundo certum est motus hos posse cadere in sapientem, atque adeo esse posse cum humana virtute, etiam heroica, quia non ita coarctat appetitum, vt nunquam rationem præueniat, nisi fortasse ex singulari priuilegio, quod Philosophi non cognouerunt. Tertio certum est hos motus interdum esse malos, interdum bonos pro ratione obiecti, & circumstantiarum, accedente consensu voluntatis, prior pars à nemine negatur. Secunda vero debet esse certa, imo de fide, nã sacra Scriptura sæpe laudat motus iræ, vel tristitiæ, easque tribuit Christo, & Beatæ Virgini Psal. 4. *Trasimimi*, & c. Philippens. 2. ad Rom. 9. *Tristati estis*, & c. Matth. 26. *Tristis est anima mea*, & c. Ratio est quia cum motus voluntatis est rectus, si motus appetitus in fine cui illo consentiat, erit rectus, & à bona causa procedit, & ad bonum obiectum tendit, & ipsi naturæ rationali consentaneus est, & quodammodo necessarius ad operis perfectionem, tunc enim facilius homo bene operatur, cum vterque appetitus consentit in bono opere, & ideo sæpe expedit excitare hos motus, qui sunt veluti igniculi quidam accedentes virtutem, vt Plato dixit, & veluti milites iuuantem ducem, seu vt arma virtutum, vt Aristoteles dicere solebat, & refertur à Seneca supra;

Et 3 cap. 16.

cap. 16. propter quod Plutarch. libro de virtute morum, dixit non esse sapientis affectus radicatus euellere, quia neque potest, neque expedit, sed ordinem eis prescribere. Confirmatur. Nam affectus saepe habent bonos effectus, vt de timore poenae misericordia patet, ac de tristitia peccati commissi, & cetera. item delectatio natura sua comitatur virtutem: denique virtus non destruit naturam, sicut sanitas non destruit humores, vel qualitatem, nec Musica sonum, sed temperat.

III. Quare, vt ergo arbitror, Stoici hoc non negabant, quod ad rem attinet, quia est per se notum, sed hos moderatos motus nolebant nominare nominibus passionum, sed virtutum, vt plane Cicero supra indicat, & Augustinus etiam supra exponit, ex Aulo Gellio libro 19. noctium Atticarum. & plane Seneca epist. 119. idem docet. Qualis vero sit bonitas & malitia istorum affectuum, & cui subiecto habeant, praecedenti tractatu dictum est, nam eadem de his actibus ratio est, quae de ceteris, qui a voluntate imperantur. Addendam vero vitio loco est, affectus immoderatos proprie non cadere in sapientem, vt sapiens est, id est, si vt sapiens operetur, in eum vero qui alias sapiens est, scilicet virtute praeditus, interdum cadere possunt, quia sapientis est interdum deficere. Aliae quaestiones per occasionem hic tractari solent, vt, An appetitus sensitivus inclinet ad malitiam, quam nos de vitiiis disputantes breuiter expediemus.

SECTIO III.

De generali diuisione, & differentia actuum appetitus.

I. Diuisio passionum.

PRIMA, & vulgatissima passionum diuisio est, in passiones irascibiles, & concupiscibiles, sunt enim in appetitu duo genera actuum, a quibus duae illae denominationes accipiuntur, quas non omnes eodem modo exponunt, Diuus Thomas enim, & alii ita concupiscibilem, & irascibilem distinguunt, vt concupiscibili tribuatur versari circa bonum absolute, irascibili vero versari circa bonum arduum: non quod difficultatem ipsam appetat. Nam, vt Diuus Thomas prima secunda, quaestione vigesima quinta, articulo tertio ad secundum, notauit esse arduum, vt sic non habet rationem boni, sed mali potius: fertur ergo irascibile ad difficile, quia vim praebet ad vincendas difficultates, quae in consequendo bono occurrunt, quocirca concupiscibilis non est tantum concupiscere, nec irascibilis tantum irasci, habent enim alios actus, ab his vero vt notioribus nominantur, vt Diuus Thomas supra notauit, in qua doctrina omnia quaestione physica, de distinctione harum facultatum, quanta, & qualis sit, illud solum ad distinguendas passiones difficile est, quod de bono arduo dicitur. Nam vel arduum nomine intelligitur bonum aliquod arduum, scilicet excellens, vt excellens: vel bonum supra cetera diligenda, vel bonum abfens, vel quod non sine labore comparari potest aut cuius acquisitio habet aliquam rationem mali: at quidquid horum significetur, necessarium omnino videtur concupiscibilem in bonis etiam arduis versari, omnis enim amor, & desiderium ad concupiscibilem spectat: amor vero, & desiderium versari possunt circa bona magna: ergo. Contra vero videtur irascibile non semper versari in arduis homini, qui irascitur.

Nam saepe ira oritur de his, quae facili negotio superare possumus, & propterea reperitur ira in voluntate, tribuitur Deo: quamuis respectu illius nihil arduum sit.

Aliter ergo possumus rationes nominum irascibilis, & concupiscibilis explicare, opinor enim non duos appetitus, sed eundem diuerso modo conceptum significari, in obiecto enim appetitus duo considerari possunt. Primum ipsum bonum appetibile, & quae ad illud consequendum per se conferunt. Alterum est id, quod impedit talis boni consecutionem, & bono nos priuat amato, appetitus ergo quatenus bonum appetit concupiscibilis dicitur, quatenus vero infirmitatem in eum, qui huiusmodi bonum impedit, vt suum bonum tueatur, irascibilis dicitur: quae est sententia Auicennae, & Alberti secunda parte de homine, quaestione de irascibili, & ex ratione nominum patet, & confirmatur, est enim irascibilis vis imprimens motum ad repellendum, quod noxium putatur, vnde Damascenus irascibilem vocat vindicem concupiscibilis. Et ad hanc sententiam accommodari potest prior sententia, quia repellere malum, & vindictam sumere difficultus ex suo genere est, quam simpliciter prosequi bonum ideo irascibilis dicitur versari in arduis, concupiscibilis vero circa bonum absolute, lege Scotum in tertio, distinct. 14. Gabriel distinct. 26. ex quibus constat qualis sit dicta diuisio: & magis ex his, quae in singulis diuisionibus dicemus, parebit.

Secundo generaliter diuiduntur passiones, quod aliae versantur circa bonum prosequendum, aliae circa malum fugiendum, & vtrumque membrum passioni irascibili, & concupiscibili commune est, & actum positium significat: differt vero appetitus naturae, & vitae, nam appetitus naturae eodem motu, quo tendit ad rem naturae conuenientem fugit incommodum, quia talis appetitus non fundatur in cognitione, nec fere distinguitur ab ipsa capacitate naturae: appetitus autem vitii per proprios, & distinctos actus bonum prosequitur, & fugit malum, & hoc sensu dixit Diuus Thomas prima secunda, quaestione tertio, articulo primo: appetitum versari circa bonum, vel malum.

Tertio diuiduntur passiones irascibilis, & concupiscibilis a diuo Thoma 1. 2. quaestione 23. in vndecim actus, vel operationes, scilicet amorem, desiderium, seu cupiditatem, delectationem, odium, fugam, tristitiam, & has tribuit concupiscibili: irascibili vero quinque, spem, desperationem, timorem, audaciam, & iram: de quorum singulis nobis agendum est, postea de ratione, & sufficientia diuisionis, & membrorum comparatione, tamen Diuus Thomas in prima secunda, alia methodo processerit.

SECTIO IV.

Vtrum amor sit in appetitu sentiente, & quas causas, & effectus habeat.

DICENDUM primo quod in appetitu sensitivo est quidam actus, qui vere & proprie amor dicitur. Conclusio est certa, & omnium experientia patet, & ratione, quia primus actus omnis appetitus est amare suum appetibile, vnde D. Dionysius c. 4. de diuinis nominibus, naturalem, sensitivum, rationalem, & intellectualem distinguit pro diuersitate appetituum: hunc autem amorem, appetitus sensitivi, esse actum vitae.